

Argument

Limba română constituie principalul obiect de studiu în învățământul obligatoriu. Fără însușirea corespunzătoare a limbii române, nu poate fi cultivat limbajul oral și scris al elevilor, nu poate fi concepută evoluția viitoare a elevilor.

A învăța elevii să vorbească și să scrie corect în limba română este o datorie a fiecărui profesor. Acesta știe foarte bine că ei își formează deprinderi temeinice de utilizare corectă a limbii române când sunt puși în situația de a observa, de a analiza, de a motiva și de a aplica faptele de limbă. Gramatica este disciplina în cadrul căreia elevii învață reguli elementare de „modificare a formelor cuvintelor și îmbinarea lor în propoziție”, disciplină care trebuie neapărat înțeleasă pentru a putea fi învățată.

Prin găsirea unor căi optime de însușire corectă a problemelor teoretice, precum și de formare și dezvoltare a deprinderilor de exprimare și scriere corectă, se are în vedere ca elevul să se integreze efectiv în contextul viitorului parcurs școlar, respectiv profesional, să-și utilizeze în mod eficient și creativ capacitățile proprii pentru rezolvarea unor probleme concrete din viața de zi cu zi, să poată continua în orice fază a existenței sale în procesul de învățare.

Lucrarea de față este concepută pe baza elementelor teoretice asociate realității comunicaționale educative specifice abordării ariei curriculare *Limbă și comunicare* la ciclul gimnazial. Aceasta încearcă să clarifice anumite probleme în privința studierii gramaticii, în special a atributului, la clasele gimnaziale, pornind de la lucruri simple și ajungând la lucruri mai complicate întâlnite în parcurgerea manualelor de limba română din învățământul gimnazial.

Fiecare capitol se constituie dintr-o fundamentare teoretică a problematicii abordate, urmată de relaționarea acesteia cu domeniul limbii și literaturii române și de o serie de sugestii aplicative.

Suportul teoretic reprezintă baza pe care cadrul didactic o folosește în demersul său la clasă, noțiuni pe care apoi elevii să le poată folosi în aplicații practice. Plecându-se de la această premisă, în prima parte a lucrării vor fi prezentate noțiuni teoretice despre sintaxa propoziției și despre atribut la nivel propozițional, elemente fără de care profesorul nu poate porni în activitatea sa, nu-și poate fixa obiectivele, nu poate alege metodele și mijloacele de învățământ adecvate pentru atingerea performanței la elevi.

Cunoașterea teoretică a limbii române nu înseamnă atingerea unui obiectiv. Nu se poate cere unui elev doar să știe sau să înțeleagă o noțiune; trebuie, în primul rând, ca el să o aplice, pentru a dovedi că a înțeles-o, că a ajuns să conștientizeze cunoștințele predate.

O mare importanță în pregătirea elevului este învățarea prin acțiune. A doua parte a lucrării va prezenta, prin urmare, modalități de abordare a atributului în ciclul gimnazial,

diferite jocuri și exerciții de aplicare a cunoștințelor însușite. Jocul și exercițiul reprezintă baza formării priceperilor și deprinderilor de vorbire și scriere în limba română. Ele pornesc de la simplu la complex, pentru a putea fi valorificate de toate categoriile de elevi, și pentru a putea utiliza munca diferențiată la clasă.

Activitatea de predare oferă cadrului didactice libertatea de a folosi și valorifica inteligența, creativitatea pedagogică și imaginația. A învăța pe cineva înseamnă a schimba o viață pentru totdeauna, înseamnă să dăruiești cunoștințe și suflet, pentru că limba este elementul cel mai durabil.

Capitolul I

Noțiuni de sintaxă a propoziției

*„Limba, alegerea și cursivitatea expresiunii în expunerea vorbită sau scrisă, e un element esențial, ba chiar un criteriu al culturii.”
(Mihai Eminescu)*

I.1. Unități sintactice. Părți de propoziție.

Gramatica este un ansamblu de reguli privitoare, pe de o parte la formarea cuvintelor și modificările ei, iar, pe de altă parte, la îmbinarea cuvintelor în procesul comunicării.¹ Gramatica are două feluri de reguli, respectiv două părți constitutive: morfologia și sintaxa.

Morfologia studiază forma cuvântului, modificările formei și ale conținutului, valorile gramaticale exprimate prin formele cuvântului. Morfologia urmărește cuvântul sub aspectul variației formei sale (ale flexiunii) pentru exprimarea diverselor categorii gramaticale. Părțile de vorbire pot fi *flexibile* (substantivul, pronumele, articolul, adjectivul, numeralul) și *neflexibile* (prepoziția, conjuncția, interjecția, adverbul).

¹ Mioara Avram, *Gramatica pentru toți*, Editura Academiei, București, 1986, p. 9.

Sintaxa cuprinde regulile privitoare la îmbinarea cuvintelor în propoziții și a propozițiilor în fraze.

Legătura dintre cele două părți constitutive este atât de strânsă încât nu se poate vorbi de una fără a face referire la cealaltă. Aceasta nu anulează însă distincția dintre ele, fiecare tratează problemele dintr-un punct de vedere specific.

Sintaxa se servește de morfologie, folosind modificările formale ale cuvintelor pentru a îmbina cuvintele între ele și pentru a exprima raporturile create de îmbinări.²

În studiul morfologiei se folosesc elemente de sintaxă, de exemplu: prepoziția și conjuncția se definesc numai prin rolul lor sintactic, arătând rolul lor de element de relație în propoziție.

Sintaxa reprezintă un nivel integrator al gramaticii, care cuprinde regulile privitoare la îmbinarea cuvintelor în propoziție și a propozițiilor în fraze, dând naștere enunțurilor lingvistice.

În definiția sintaxei se vorbește despre două unități ale ei, deosebite ierarhic: **sintaxa propoziției** și **sintaxa frazei**. Pe fondul interpretării sintaxei din interiorul procesului de comunicare lingvistică, noua ediție a *Gramaticii Academiei* recunoaște în enunț un concept central. Din aceeași perspectivă, deși nu în mod explicit, structura enunțului este interpretată în strânsă legătură cu un alt concept esențial: funcția sintactică. La fiecare dintre nivelele de organizare a limbii ca sistem sunt identificabile două categorii de unități, reprezentând două perspective: a specificului funcțional al nivelului (unitatea fundamentală) și a structurii interne (unitatea minimală).³ Specificul nivelului sintactic își află întemeierea în exigențele procesului de comunicare. Aceste exigențe impun **enunțul** ca unitate fundamentală și **propoziția** ca unitate minimală.

² *Ibidem.*

³ Dumitru Irimia, *Gramatica Limbii române*, Editura Polirom, Iași, 2008, p. 378.